

Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma*

Bayram BAŞ**

Yeliz BİROS***

Öz

Çocukların hemen hemen tüm gelişim evrelerinde sözlü ve yazılı edebiyat ürünlerinden faydalanılmaktadır. Çocuklar, okul öncesi döneminde dinleme becerileriyle, okul döneminde ise hem dinleme hem de okuma becerileriyle çocuk edebiyatı eserlerine ulaşmaktadırlar. Çocuk edebiyatı okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde, ana dili öğretiminde ve edebiyat okuru yetiştirmede olduğu kadar, değer aktarımında da oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu sebeple çocuk edebiyatı ürünlerindeki değerlerin farkında olunması ve bu değerlerin niteliğinin incelenmesi gerekmektedir. Değerlerin içerisinde evrensel değerler ve ulusal değerler yer almaktadır. Her ülkenin kendine has ulusal değerleri vardır ve bunları korumak adına milli eğitimlerinin genel amaçlarını ulusal değerlerine göre şekillendirmektedirler. Çocuk edebiyatı ürünlerine dinleme veya okuma becerisiyle ulaşan çocuğun hedeflenen değerleri kazanması daha da kesinleşir, kendisini öğrenerek eğitir ve yaşam boyu sahip olacağı değerlerini belirlemesine katkı sağlar. Bu çalışmada, 6-10 yaş aralığındaki çocuklara yönelik hazırlanmış çeviri romanların değerler eğitimine katkıları tespit edilmiştir. Araştırmanın inceleme nesnelerini, 6-10 yaş aralığındaki çocuklara yönelik 17 ülkeye ait birer öykü oluşturmaktadır. Öyküleri tespit etmek amacıyla "Eğitim Sen İlköğretim Çocuk Edebiyatı Kitap Kataloğu" içerisinde yer alan çeviri çocuk edebiyatı ürünlerinden olan öyküler, ait oldukları ülkelere göre listelenmiştir. Bu listeden yararlanılarak bir form oluşturulup, uzman görüşleri alınmıştır. Verilerin toplanmasında Schwartz Değerler Listesi kullanılmıştır. Derecelendirme yüzde dağılımı şeklinde yapılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniklerinden kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. İncelenen eserlerde 869 değer tespit edilmiştir. Bu değerlerin 108 tanesi güç, 55 tanesi başarı, 66 tanesi hazcılık, 55 tanesi uyarılma, 211 tanesi özdenetim, 45 tanesi evrenselcilik, 102 tanesi yardımseverlik, 50 tanesi geleneksellik, 83 tanesi uyum, 94 tanesi de güvenlik değerlerini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, roman, 6-10 yaş, değerler, değerler eğitimi, Schwartz Değerler Listesi

A Research on Values in Translated Children's Literature Works

Abstract

Both oral and written literature products are used in nearly all developmental stages of children. Children get access children's literature works through their listening skills during pre-school period, through their listening and reading skills during schooling period. Children's literature has an important place in value transfer as well as in the process of encouraging the children to gain the habit of reading, in teaching the mother tongue and raising literature readers. Therefore, it is necessary to be aware of the values presented in children's literature works and to examine the

* Bu çalışma İstanbul Aydın Üniversitesinde Doç. Dr. Bayram danışmanlığında yürütülen "Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler, Türkçe Eğitimi, İstanbul, bayrambas@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6019-5880

*** Yüksek Lisans, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği, İstanbul, birosyeliz@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5999-8491.

quality of these values. Values contain both universal and national aspects. As a matter of fact; each country has its own national values and, in order to protect them, shapes its national educational purposes according to those national values. When a child accesses children's literature works through her/his listening or reading skill; it becomes more and more definite for her/him to acquire target values, thus, to learn and educate her/himself and to determine the values that s/he will have for life. In this study; contributions of the translated novels prepared for 6-10-year-old children to their values education were determined. The research subject of the study is a collection of stories from 17 countries, one from each country, intended for 6-10-year-old children. In order to determine these stories, the translated children's literature products found in the "Eğitim Sen Elementary School Children's Literature Book Catalogue" were listed according to their country of origin. This list was used to create a form and obtain field expert opinions. Schwartz Values List was used to collect the data. The rating was made as percentage distribution. In the analysis of the data; categorical content analysis, a content analysis technique, was used. A total of 869 values were determined in the works examined. 108 of these values were related to power, 55 of them to achievement, 66 of them to hedonism, 55 of them to stimulation, 211 of them to self-direction, 45 of them to universalism, 102 of them to benevolence, 50 of them to traditionalism, 83 of them to conformity and 94 of them to security.

Keywords: Children's literature, novel, 6-10-year old, values, values education, Schwartz Values List

Giriş

Değer nedir? Bir şeyi değerli kılan nedir? Bir şeyin değeri ona yüklenen anlam mıdır ya da şeyler bu yüklenen anlamla mı değer kazanmaktadır? Günlük konuşma dilinde bu ikisi neredeyse eş anlamlı gibi kullanılır. Bir şeyin değeri ona yüklenen anlamdan kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle değerler onlara anlam yüklendiği, anlamlı görüldüğü için değerlidirler. Hiçbir şey birisi ona anlam yüklemeyince değeri değildir. Şeylerin kendi başlarına değerlerinden söz edilemez demektir bu. Değeri o şeye katan anlam yükleyendir. Ona anlamı yükleyen bir kişidir. Bu edimde belirleyici olan da kişidir, anlam yükleyerek ya da yüklemeyerek değerli olup olmamayı tayin eden de odur (Tepe, 2009:1-10).

Bir şeye değer atfetme yoluyla değerlendirme, insanın bir var olma şartı ve bir insan fenomenidir. İnsanları ve kendisini değerlendirmeden, olayları ve durumları -en azından kendisinin içinde bulunduğu olayları ve durumları- değerlendirmeden yaşayamaz kişi (Kuçuradi, 2013: 25). İnsanların eylemde bulunurken öznel olsun olmasın değerleri doğrultusunda eylemde bulunurlar. İnsan eylemine etki eden bu yargılar setinin bilişsel, kültürel, moral, etik belirleyicileri mevcuttur.

Değer, insanı değerli kılan, sahip olduğu üstün nitelikler ve sahip olduğu donanımlardır. Sahip olunan değerler bireyin gelecekte kişiliğini, bakış açısını, davranışlarını, hatta hayatını belirleyecek etkenler olduğu için, bireyin belli başlı değerlerin farkına varması, gerekli değerleri kazanması, yeni değerler benimsemesi; bütün bu değerleri kişiliğinin temel taşları hâline getirerek davranışa dönüştürmesi gerekir. Neredeyse hayat boyu devam eden bu değer kazanma/kazandırma süreçlerine değerler eğitimi denilmektedir (Yaman, 2014:18).

Bir ulusal eğitim programı, öncelikle çocuk ve gençte istenen değerlerin neler olduğunu ve nerede/nasıl/ne zaman yapılacağını planlamakta mıdır? sorusunun cevabına odaklanmak gerekir

Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma

(Albayrak, Avşaroğlu, Bakalım, vd. 2015:83). Bu bağlamda Türk Milli Eğitiminin genel amaçları şu şekilde belirtilmektedir:

Türk Milli Eğitiminin Amaçları

I – Genel amaçlar:

Madde 2 – Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. (Değişik: 16.6.1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgı, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (MEB, 2016).

Türk Milli Eğitim Sisteminde değerler eğitimi yönergesi ile aşağıda belirtilen değerler belirlenmiştir:

- Sevgi
- Sorumluluk
- Saygı
- Hoşgörü/ Duyarlılık
- Özgüven
- Empati

- Adil Olma
- Cesaret
- Liderlik
- Nazik Olma
- Dostluk
- Yardımlaşma/ Dayanışma
- Temizlik
- Doğruluk/ Dürüstlük
- Aile Birliğine Önem Verme
- Bağımsız ve Özgür Düşünebilme
- İyimserlik
- Estetik Duyguların Geliştirilmesi
- Misafirperverlik
- Vatanseverlik
- İyilik Yapma
- Çalışkanlık
- Paylaşımçı Olma
- Şefkat
- Merhamet
- Selamlaşma
- Alçakgönüllülük
- Kültürel Mirasa Sahip Çıkma
- Fedakârlık (Albayrak, Avşaroğlu, Bakalım, vd. 2015: 83).

Bu değerler öğrencilerin yaşlarına, hazır bulunuşluluklarına uygun olarak sunulup kazandırılmalıdır.

Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma

Uluslararası alan yazında değerler eğitimi; karakter eğitimi, toplumsal eğitim, vatandaşlık eğitimi ve ahlaki eğitim gibi farklı temalar içinde ele alınmaktadır. Değerler eğitimi ile sosyal, siyasal, kültürel ve estetik değerlerin öğretimi kastedilmektedir (Balcı & Yelken, 2010: 82).

Avrupa Birliği'nde değer eğitimi, 1971 yılında Avrupa Eğitim Geliştirme Merkezi'nin kurulmasıyla ortak bir değer eğitimi anlayışının oluşması sağlanmıştır. Eğitim ve kültür politikalarının ana rolünün, karşılıklı anlayışı ve Avrupalılık bilincini daha iyi bir noktaya getirmek olduğu ifade edilebilir. Bunun için yabancı dil ve Avrupa tarihinin öğretimi önemli görülmekte, eğitim politikalarında da buna öncelik verilmektedir. Eğitim sürecinde, ayrıca Avrupalılara birçok bilgi, tutum, beceri ve davranış kazandırılması da hedeflenmektedir (Topsakal, 2004:132). 3 Mart 1995'te Eğitim Bakanları Konseyi tarafından benimsenen kararlara göre, okul öğrencilerinin bir kural olarak ana dile/dillere ek olarak birliğin iki dilini öğrenme fırsatına sahip olmalarının gerekliliği ifade edilmiş, birlik vatandaşlarının dil becerilerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi ihtiyacı vurgulanmıştır. Eğitim Bakanları Konseyi söz konusu kararda, ilköğretimde modern dillerin okul çağı başlangıcından itibaren öğretiminin geliştirilmesini ya da kurulmasını arzu ettiğini belirtir. Erken yaşta dil öğrenimi yoluyla genç insanlar arasında karşılıklı saygı ve anlayışı kuvvetlendirir. Gençler Avrupa kültürel zenginliğinin açıklığını ve farklılığını kazanabilirler (Topsakal, 2004:133).

ABD eğitim sisteminin amaç ve ilkeleri arasında "Her kültürden bireylerin kendi kültürlerine uygun gelişimlerinin sağlanması", "ırk, din, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum ve aile yapısına göre ayırım yapılmaması" vardır (Balcı, 2013: 32).

New Jersey'de de devlet okulları için 4 temel değer belirlenmiştir. Bunlar: kendine saygı, başkalarına saygı, vatandaşlık sorumluluğu ve doğal çevreye saygıdır (Akt. Kinnir, Kernes&Dautheribes,2000:4-5).

Avustralya'daki değerler eğitimi çalışmalarından hareketle okullarda öğretilen en temel değerler şunlardır (Hooper,2003: 44):

- İlgili olma
- Empati ve tolerans
- Barış ve şiddetten uzak durma
- Sevgi ve saygı
- Üstünlük ve başarı
- Dürüstlük ve doğruluk
- Adaletlilik
- Birliktelik.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. “Durum çalışmaları, karmaşık bir durumun geniş bir şekilde tanımlanarak ve kendi doğal ortamında bileşenlerinin belirlenerek boylamsal olarak çalışılmasına imkân sağlar.” (Subaşı, M., Okumuş, K. 2017: 419-426). “Durum çalışmaları özellikle program değerlendirme araştırmalarında kullanılması çok uygun olmakla birlikte derinlemesine veri gerektiren diğer tüm araştırma konularında da verim sağlayacaktır.” (Aytaçlı, 2012:1-9). Bu çalışmada genel durum 6-10 yaş aralığındaki çocuklara yönelik hazırlanmış çeviri eserlerde yer alan değerler, tek bir durumu oluşturmaktadır. Bu durumun altındaki değer kategorileri ise birbirleriyle bağlantılı tek durum desenini meydana getirmektedir.

Örneklem / Araştırma grubu

“Kültürler, gelenekler, yaşantılar ve devlet politikaları yazılı araçlar yoluyla gelecek nesillere aktarılmış, bu kaynakları kullanan tarihçiler ve arkeologlar, geçmiş hakkında bugün bildiğimiz şeylerin pek çoğunu, bu yazılı kaynakların analizi yoluyla bize ulaştırmışlardır”(Yıldırım ve Şimşek, 2013: 216). Buradan hareketle bu araştırmada 6-10 yaş aralığındaki çocuklara yönelik, 17 ülkenin yazılı eserlerindeki değerlerin incelenmesine karar verilmiştir. Çalışmada örneklem seçiminde tabaka örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Tabaka örnekleme, sınırları saptanmış bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Önemli olan, evreni kendi içinde saf ve benzeşik bir olgu olarak kabul etmek yerine, evren içindeki alt tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013:133). Bu araştırmanın inceleme nesnelere 6-10 yaş aralığındaki çocuklara yönelik 17 ülkeye ait birer eser oluşturmaktadır. Eserleri tespit etmek amacıyla “Eğitim Sen İlköğretim Çocuk Edebiyatı Kitap Kataloğu” içerisinde yer alan çeviri çocuk romanları ait oldukları ülkelere göre listelenmiştir. Bu listeden yararlanılarak uzman görüşlerini almak amacıyla form oluşturulmuştur. Uzmanlardan, formda belirtilen eserler içinde hedef kitleye en uygun olanlarını işaretlemeleri istenmiştir.

Formdan elde edilen veriler doğrultusunda araştırmanın inceleme nesnelere belirlenmiştir. İncelenecek çeviri çocuk romanları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1. *İncelenecek Çeviri Çocuk Edebiyatına Ait Eserler*

Sıra	Eserin Adı	Yazar	Ülke
1	Hayvanlar Toplantısı	Erich Kastner	Almanya
2	Bunun Adı Findel	Andrew Clements	Amerika
3	Borulardaki Ayı	Julio Cortazar	Arjantin

Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma

4	Gümüş Eşek	Sonya Hartnett	Avustralya
5	Lollipop	Christine Nöstlinger	Avusturya
6	Ateşin Dereyi Kurtardığı Gece	Odile Kayser	Çin
7	Büyücünün Şapkası	Tove Jansson	Finlandiya
8	35 Kilo Tembel Teneke	Anna Gavalda	Fransa
9	Arkadaşım Bir Griskok	Malarie Blackman	İngiltere
10	Reçel Kavanozu	Houshang Moradi Kermani	İran
11	Kendisini Aslan Sanan Şola	Bernardo Atxaga	İspanya
12	Kumkurdu	Asa Lind	İsveç
13	Cecü'nünYer Cüceleri	Umberto Eco	İtalya
14	Mor İnek	Zulema Clares	Küba
15	Marangozun Köpeği Kaştanka	Anton Çehov	Rusya
16	Papağanın Diriliş Öyküsü	Eduardo Galeano	Uruguay
17	Çöp Adada Küçük Bir Denizkızı	Vagelis İliopulos	Yunanistan

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Buna göre nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir.” (Yıldırım & Şimşek,2013). Çalışmada çeviri çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerleri saptamak amacıyla Schwartz Değerler Listesi kullanılmıştır. Derecelendirme yüzde dağılımı şeklinde yapılmıştır. “Kategori tekrarları yüzde anlamında sayılır ve sunulur. Bu yolla araştırmacı, iki dokümanı karşılaştırma konusunda daha kesin bir yargıya ulaşabilir”(Yıldırım ve Şimşek, 2013: 230).

Tablo 2’de Schwartz’ın Değer Sınıflaması Tablosu yer almaktadır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000), Akbaş (2004); akt. Ulusoy ve Dilmaç, 2014: 29).

Tablo 2. Shwartz Değer Sınıflaması Tablosu

Değer Grupları	Değerler
Güç (Power): Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görünümü koruyabilmek, insanlar tarafından benimsenmek
Başarı (Achievement): Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, yetkin(muktedir) olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, zeki olmak
Hazcılık(Hedonism): Bireysel zevke ve hazza yönelim	Zevk, hayattan tat almak

Uyarılım(Stimulation): Heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, değişik bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak
Özyönelim (Self-direction): Düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, kendine saygısı olmak
Evrenselcilik(Universalism): Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyaya barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olma, çevreyi koruma, iç uyum
İyilikseverlik (Benevolence): Bireyin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardım sever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak, gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat
Geleneksellik(Tradition): Kültür veya dinsel töre, fikirlere saygı ve bağlılık	Alçak gönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı bir hayat(dünyevi işlerden el ayak çekmek), mahremiyet
Uyma(Conformity): Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlanması	Kibarlık, itaatkar olmak, anne-babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek
Güvenlik(Security): Toplumun var olan ilişkilerinin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek, bağlılık duygusu, sağlıklı olmak

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler içerik analizi ve betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. İçerik analiziyle bulgular açıklanıp kavramlarla ilişkilendirilmiştir. “Genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesini ve ardından bu birimlerin, belirli kriterlere göre kategoriler hâlinde gruplandırılmasını ifade eder. Kategorilenme, mesajların kodlanmasını, yani anlamlarının işlenmesini gerektirir” (Bilgin, 2006: 19). Betimsel analizle ise daha derin bir şekilde kavramlar yorumlanmıştır. “Araştırmacı kategorilere bağlı analizlerin sonuçlarını düz yazı şeklinde ifade edebilir. Ancak sayısallaştırılma kullanılacaksa, var/yok, yüzde dağılımı ve kapsanan alan olmak üzere üç farklı yol tercih edilebilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 230-231). Shwartz’ın Değer Sınıflamasına dayanarak çeviri çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerler analiz edilmiştir. Analizde yüzde dağılımı tekniği kullanılmıştır. Kategori tekrarları yüzde olarak sayılıp sunulmuştur. Bu teknikle birden fazla dokümanı karşılaştırma konusunda daha kesin bir yargıya ulaşılmıştır.

Bulgular

İncelenen eserler Shwartz'ın Değer Sınıflamasına göre ayrıntılı analizi yapılmış ve tespit edilen değerlerin dökümü alınmıştır.

Almanya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Erich Kastner'in *Hayvanlar Toplantısı* kitabında toplam 40 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 3 sıklıkla %7,5; başarı değeri 1 sıklıkla %2,5; uyarılma değeri 3 sıklıkla %7,5; öz-denetim değeri 9 sıklıkla %22,5; evrenselcilik değeri 10 sıklıkla %25; yardımseverlik değeri 6 sıklıkla %15; uyum değeri 1 sıklıkla %2,5 ve güvenlik değeri 7 sıklıkla %17,5 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde evrenselcilik değer sıklığı en yüksek olandır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları öz-denetim ve yardımseverliktir. Uyum ve başarı değerlerinin sıklığı ise en az olanlarıdır. Hazcılık ve geleneksellik değerleri ise eserde yer almamaktadır.

Amerika ülkesini temsil niteliğinde seçilen Andrew Clements'in *Bunun Adı Findel* kitabında toplam 87 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 18 sıklıkla %20,68; başarı değeri 5 sıklıkla %5,74; hazcılık değeri 10 sıklıkla %11,49; uyarılma değeri 5 sıklıkla %5,74; öz-denetim değeri 21 sıklıkla %24,13; evrenselcilik değeri 1 sıklıkla %1,14; yardımseverlik değeri 11 sıklıkla %12,64; uyum değeri 10 sıklıkla %11,49 ve güvenlik değeri 4 sıklıkla %4,59 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde öz-denetim değer sıklığı en yüksek olandır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları güç, yardımseverlik, uyum ve hazcılıktır. Geleneksellik ve evrenselcilik değerlerinin sıklığı ise en az olanlarıdır.

Arjantin ülkesini temsil niteliğinde seçilen Julio Cortazar'ın *Borulardaki Ayı* kitabında toplam 25 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 2 sıklıkla %8; başarı değeri 1 sıklıkla %4; hazcılık değeri 3 sıklıkla %12; uyarılma değeri 1 sıklıkla %4; öz-denetim değeri 7 sıklıkla %28; evrenselcilik değeri 3 sıklıkla %12; yardımseverlik değeri 3 sıklıkla %12; geleneksellik 2 sıklıkla %8; uyum değeri 1 sıklıkla %4 ve güvenlik değeri 2 sıklıkla %8 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde öz-denetim değer sıklığı en yüksek olandır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları Evrenselcilik ve yardımseverliktir. Uyum, uyarılma ve başarı değerlerinin sıklığı ise en az olanlarıdır.

Avustralya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Sonya Hartnett'in *Gümüş Eşek* kitabında toplam 59 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 8 sıklıkla %13,55; başarı değeri 2 sıklıkla %3,38; hazcılık değeri 3 sıklıkla %5,08; uyarılma değeri 2 sıklıkla %3,38; öz-denetim değeri 8 sıklıkla %13,55; evrenselcilik değeri 4 sıklıkla %6,77; yardımseverlik değeri 11 sıklıkla %18,64; geleneksellik değeri 9 sıklıkla %15,25; uyum değeri 5 sıklıkla %8,47 ve güvenlik değeri 7 sıklıkla %11,86 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde yardımseverlik değer sıklığı en yüksek olanıdır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları geleneksellik, öz-denetim ve güçtür. Hazcılık ve başarı değerlerinin sıklığı ise en az olanlarıdır.

Avusturya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Christine Nöstlinger'in *Lollipop* kitabında toplam 51 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 3 sıklıkla %5,58; başarı değeri 4 sıklıkla %7,84; hazcılık değeri 2 sıklıkla %3,92; uyarılma değeri 3 sıklıkla %5,88; öz-denetim değeri 17 sıklıkla %33,3; evrenselcilik değeri 2 sıklıkla %3,92; yardımseverlik değeri 8 sıklıkla %15,68; geleneksellik değeri 3 sıklıkla %5,88; uyum değeri 2 sıklıkla %3,92 ve güvenlik değeri 7 sıklıkla %13,72 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde öz-denetim değer sıklığı en yüksek olanıdır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları güvenlik ve yardımseverliktir. Hazcılık, uyum ve evrenselcilik değerlerinin sıklığı ise en az olanlarıdır.

Çin ülkesini temsil niteliğinde seçilen Odile Kayser'in *Ateşin Dereyi Kurtardığı Gece* kitabında toplam 28 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 1 sıklıkla %3,57; başarı değeri 2 sıklıkla %7,14; hazcılık değeri 3 sıklıkla %10,71; uyarılma değeri 3 sıklıkla %10,72; öz-denetim değeri 5 sıklıkla %17,85; evrenselcilik değeri 2 sıklıkla %7,14; yardımseverlik değeri 3 sıklıkla %10,71; geleneksellik 6 sıklıkla %21,42; uyum değeri 1 sıklıkla %3,57 ve güvenlik değeri 2 sıklıkla %7,14 oranla eserde yer almaktadır.

Geleneksellik değer boyutu ile öz-denetim değer boyutları eserde birbirleriyle uyumlu ve bağdaşık şekilde sıklığı en yüksek değer boyutları ile yer almaktadır. Uyum değeri ise eserde sıklığı en düşük değer boyutudur. Eserde değerler ve bu değerler arasındaki ilişkilerin içerik ve yapısına incelendiğinde; kişinin kültürünün getirdiği görenek ve görüşlerin kabulü, onlara bağlanma ve onlara saygı gösterme ile öz-denetim değerlerinden olan kendi amaçlarını seçme arasındaki ilişki dikkat çekmektedir.

Finlandiya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Tove Jansson'ın *Büyücünün Şapkası* kitabında toplam 67 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 5 sıklıkla %7,46; başarı değeri 5 sıklıkla %7,46; hazcılık değeri 11 sıklıkla %16,41; uyarılma değeri 4 sıklıkla %5,97; öz-denetim değeri 18 sıklıkla %26,86; evrenselcilik değeri 1 sıklıkla %1,49; yardımseverlik değeri 4 sıklıkla %5,97; geleneksellik 3 sıklıkla %4,47; uyum değeri 5 sıklıkla %7,46 ve güvenlik değeri 10 sıklıkla %14,92 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde öz-denetim değer sıklığı en yüksek olanıdır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları güvenlik ve hazcılıktır. Gelenekselcilik ve evrenselcilik değerlerinin sıklığı ise en az olanlarıdır.

Fransa ülkesini temsil niteliğinde seçilen Anna Gavalda'nın *35 Kilo Tembel Teneke* kitabında toplam 82 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 7 sıklıkla %8,53; başarı değeri 9 sıklıkla %10,97; hazcılık değeri 8 sıklıkla %9,75; uyarılma değeri 3 sıklıkla %3,65; öz-denetim değeri 12 sıklıkla %14,63; evrenselcilik değeri 0 sıklıkla %0; yardımseverlik değeri 10 sıklıkla %12,19; geleneksellik 6 sıklıkla %7,31; uyum değeri 9 sıklıkla %10,97 ve güvenlik değeri 18 sıklıkla %21,95 oranla eserde yer almaktadır.

Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma

Güvenlik ile öz-denetim değerleri eserde birbirleriyle uyumlu ve bağdaşık şekilde sıklığı en yüksek değer boyutları olarak yer almaktadır. Evrenselcilik değerleri ise eserde sıklığı en düşük değer boyutudur.

İngiltere ülkesini temsil niteliğinde seçilen Malorie Blackman'ın *Arkadaşım Bir Griskok* kitabında toplam 74 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 17 sıklıkla %22,97; başarı değeri 6 sıklıkla %8,1; hazcılık değeri 4 sıklıkla %5,4; uyarılma değeri 11 sıklıkla %14,86; öz-denetim değeri 18 sıklıkla %24,32; yardımseverlik değeri 4 sıklıkla %5,4; geleneksellik 1 sıklıkla %1,35; uyum değeri 11 sıklıkla %14,86 ve güvenlik değeri 2 sıklıkla %2,7 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde öz-denetim değer sıklığı en yüksek olandır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları güç, uyarılma ve uyumdur. Geleneksellik ve güvenlik değerlerinin sıklığı ise en az olanlarıdır. Evrenselcilik değeri ise eserde yer almamaktadır.

İran ülkesini temsil niteliğinde seçilen Houshang Moradi Kermani'nin *Reçel Kavanozu* kitabında toplam 90 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 15 sıklıkla %16,6; başarı değeri 6 sıklıkla %6,6; öz-denetim değeri 23 sıklıkla %25,5; evrenselcilik değeri 1 sıklıkla %1,1; yardımseverlik değeri 13 sıklıkla %14,4; geleneksellik 6 sıklıkla %6,6; uyum değeri 13 sıklıkla %14,4 ve güvenlik değeri 13 sıklıkla %14,4 oranla eserde yer almaktadır.

Güvenlik ile öz-denetim değerleri eserde birbirleriyle uyumlu ve bağdaşık şekilde sıklığı en yüksek değer boyutları olarak yer almaktadır. Evrenselcilik değerleri ise eserde sıklığı en düşük değer boyutudur. Hazcılık ve uyarılma değerleri ise eserde yer almamaktadır.

İspanya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Bernardo Atxaga'nın *Kendini Aslan Sanan Şola* kitabında toplam 36 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 2 sıklıkla %5,5; başarı değeri 1 sıklıkla %2,7; hazcılık değeri 1 sıklıkla %2,7; uyarılma değeri 3 sıklıkla %8,3; öz-denetim değeri 13 sıklıkla %36,11; yardımseverlik değeri 3 sıklıkla %8,3; geleneksellik 6 sıklıkla %16,66; uyum değeri 4 sıklıkla %11,1 ve güvenlik değeri 3 sıklıkla %8,3 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde öz-denetim değer sıklığı en yüksek olandır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları geleneksellik ve uyumdur. Başarı ve hazcılık değerlerinin sıklığı ise en az olanlarıdır. Evrenselcilik değeri eserde yer almamaktadır.

İsveç ülkesini temsil niteliğinde seçilen Asa Lind'in *Kumkurdu* kitabında toplam 57 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 4 sıklıkla %7,01; başarı değeri 1 sıklıkla %1,75; hazcılık değeri 8 sıklıkla %14,03; uyarılma değeri 2 sıklıkla %3,5; öz-denetim değeri 22 sıklıkla %38,59; evrenselcilik değeri 1 sıklıkla %1,75; yardımseverlik değeri 9 sıklıkla %15,78; geleneksellik 1 sıklıkla %1,75; uyum değeri 5 sıklıkla %8,77 ve güvenlik değeri 4 sıklıkla %7,01 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde öz-denetim değer sıklığı en yüksek olanıdır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları yardımseverlik ve hazcılıktır. Başarı, gelenekselcilik ve evrenselcilik değerlerinin sıklığı ise en az olanlarıdır.

İtalya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Umberto Eco'nun *Cecü'nün Yer Cüceleri* kitabında toplam 55 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 5 sıklıkla %9,09; başarı değeri 3 sıklıkla %5,45; hazcılık değeri 4 sıklıkla %7,27; uyarılma değeri 3 sıklıkla %5,45; öz-denetim değeri 17 sıklıkla %30,09; evrenselcilik değeri 11 sıklıkla %20; yardımseverlik değeri 3 sıklıkla %5,45; geleneksellik 2 sıklıkla %3,63; uyum değeri 3 sıklıkla %5,45 ve güvenlik değeri 4 sıklıkla %7,27 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde öz-denetim değer sıklığı en yüksek olanıdır. İlişkili diğer yüksek değer boyutu evrenselciliktir. Gelenekselcilik değeri sıklığı ise en az olanlarıdır.

Küba ülkesini temsil niteliğinde seçilen Zulema Clares'in *Mor İnek* kitabında toplam 15 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 1 sıklıkla %6,66; başarı değeri 2 sıklıkla %13,33; hazcılık değeri 1 sıklıkla %6,66; uyarılma değeri 4 sıklıkla %26,66; öz-denetim değeri 2 sıklıkla %13,33; evrenselcilik değeri 1 sıklıkla %6,66; yardımseverlik değeri 1 sıklıkla %6,66; geleneksellik 1 sıklıkla %6,66; uyum değeri 1 sıklıkla %6,66 ve güvenlik değeri 1 sıklıkla %6,66 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde uyarılma değer sıklığı en yüksek olanıdır.

Rusya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Anton Çehov'un *Marangozun Köpeği Kaştanka* kitabında toplam 47 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 12 sıklıkla %25,53; başarı değeri 3 sıklıkla %6,38; hazcılık değeri 6 sıklıkla %12,76; uyarılma değeri 3 sıklıkla %6,38; öz-denetim değeri 7 sıklıkla %14,89; yardımseverlik değeri 5 sıklıkla %10,63; uyum değeri 9 sıklıkla %19,14 ve güvenlik değeri 2 sıklıkla %4,25 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde güç değer sıklığı en yüksek olanıdır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları uyum ve öz-denetimdir. Güvenlik değer sıklığı ise en az olanıdır. Geleneksellik ve evrensellik değeri eserde yer almamaktadır.

Uruguay ülkesini temsil niteliğinde seçilen Eduardo Galeano'nun *Papağanın Diriliş Öyküsü* kitabında toplam 15 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 2 sıklıkla %13,33; başarı değeri 1 sıklıkla %6,66; hazcılık değeri 1 sıklıkla %6,66; uyarılma değeri 2 sıklıkla %13,33; öz-denetim değeri 4 sıklıkla %26,66; evrenselcilik değeri 0 sıklıkla %0; yardımseverlik değeri 2 sıklıkla %13,33; geleneksellik 1 sıklıkla %6,66; uyum değeri 1 sıklıkla %6,66 ve güvenlik değeri 1 sıklıkla %6,66 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde öz-denetim değer sıklığı en yüksek olanıdır. İlişkili diğer yüksek değer boyutları güç, uyarılma ve yardımseverliktir. Evrenselcilik değeri sıklığına ise eserde rastlanılmamıştır.

Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma

Yunanistan ülkesini temsil niteliğinde seçilen Vagelis İliopulos'un *Çöp Adada Küçük Bir Denizkızı* kitabında toplam 41 değer tespit edilmiştir. Buna göre; Güç değeri 3 sıklıkla %7,31; başarı değeri 3 sıklıkla %7,31; hazcılık değeri 1 sıklıkla %2,43; uyarılma değeri 3 sıklıkla %7,31; öz-denetim değeri 8 sıklıkla %19,51; evrenselcilik değeri 8 sıklıkla %19,51; yardımseverlik değeri 6 sıklıkla %14,63; geleneksellik 1 sıklıkla %2,43; uyum değeri 2 sıklıkla %4,87 ve güvenlik değeri 6 sıklıkla %14,63 oranla eserde yer almaktadır.

Eserde öz-denetim ve evrenselcilik değer sıklığı en yüksek olanlardır. İlişkili diğer yüksek değer boyutu yardımseverliktir. Gelenekselcilik ve hazcılık değerlerinin sıklığı ise en az olanlarıdır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma kapsamında incelen 17 çeviri eserin Shwartz'ın Değer Sınıflamasına dayanarak genel çözümlenmesi yapılmıştır. 17 çeviri eserde yer alan toplam 869 adet değer tespit edilmiştir. Buna göre; Özdenetim 211 frekans ve 24, 28'lik yüzde ile incelenen eserlerin bütününde ilk sırada yer almaktadır. Devamında 102 frekans ve 13,8'lik yüzde ile yardımseverlik, 108 frekans ve 12,42'lik yüzde ile güç, 94 frekans ve 10,81'lik yüzde ile güvenlik, 83 frekans ve 9,552lik yüzde ile uyum, 66 frekans ve 7,59'luk yüzde ile hazcılık, 55 frekans ve 6,322lik yüzde ile başarı, 50 frekans ve 5,75 yüzde ile gelenekselcilik ve en sonda 45 frekans ve 5,17'lik yüzde ile evrenselcilik yer almaktadır.

Eserlerde yer alan değerlerin 211 tanesi öz-denetim değer boyutunda yer almaktadır. Düşünce ve eylemde bağımsızlığı esas alan bu boyut toplamda beş alt değer türünden (yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak) oluşturmaktadır. 17 farklı ülkenin, çocuklarının bağımsızlığına fazlasıyla önem verdiği sonucuna varılabilir. Özellikle İsveç ülkesini temsil niteliğinde seçilen Asa Lind'in *Kumkurdu* kitabında öz-denetim değer boyutuna diğer eserlere oranla daha fazla yer verilmiştir. Kitapta tespit edilen değerlerin %38,59'u bu değere aittir.

Küba ülkesini temsil niteliğinde seçilen Zulema Clares'in *Mor İnek* kitabı ise öz-denetim değer boyutuna en az yer verendir. Kitapta tespit edilen değerlerin %13,33'ü bu değere aittir.

Dünyanın bütün ülkelerinin dâhil edildiği Dünya Özgürlüğü (Freedom in the World) isimli kapsamlı çalışmanın 2019 yılına ilişkin verilerine göre İsveç özgür ülkeler içerisinde yer almaktadır. Küba ise özgür olmayan ülkeler arasında yer almaktadır. Bu araştırma ile çalışmamızın sonuçları örtüşmektedir. (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2019/map>)

Gümüş (2017) "Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının Analizi" isimli çalışmada sekiz çocuk romanı 44 değere göre incelenmiştir. Çalışmada özgürlük (2) değerine çok az rastlanmıştır. Başka bir çalışma olan "Dede Korkut Hikâyelerinde Değerler Eğitimi" Susar (2015) on iki hikâye ve giriş bölümü 24 değere göre incelemiş, hikâyelerde özgürlük(5) değerine az rastladığını belirtmiştir. Bu iki çalışma da değer aktarımı bakımından çalışmamızla tezatlık göstermektedir.

Öz-Denetim değerini 108 frekansla takip eden değer güç değeridir. Bu değer boyutu toplamda dört alt değer türünden (sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görünümü koruyabilmek) oluşmaktadır. Ülkelerin çocuklarına fazlasıyla kazandırmak istediği değerlerden biri de güç değeri olduğu görülmüştür. Özellikle Rusya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Anton Çehov'un *Marangozun Köpeği Kaştanka* kitabında güç değer boyutuna diğer eserlere oranla daha fazla yer verilmiştir. Eserde tespit edilen değerlerin %25,53'ü güç değerine aittir.

Çin ülkesini temsil niteliğinde seçilen Odile Kayser'in *Ateşin Dereyi Kurtardığı Gece* kitabı ise güç değer boyutuna en az yer verendir. Kitapta tespit edilen değerlerin %3,57'si bu değere aittir.

U.S. News 2019'un En Güçlü Ülkeleri (Most Powerful Countries) isimli çalışmasında en güçlü ilk beş ülke arasında Rusya ve Çin yer almaktadır. Rusya'nın güçlü ülkeler arasında yer alması çalışmamızla örtüşmektedir ancak çalışmamızdaki Çin örneğine ait eserde güç değerine az yer verilmesiyle U.S News'in araştırması örtüşmemektedir. (<https://www.usnews.com/news/best-countries/power-rankings>)

Sırakaya (2018) "Muzaffer İzgü'nün 1970-80 Yılları Arasında Yayınladığı Yedi Öykü Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında yedi öykü kitabını Schwartz'ın on değerine göre incelemiş ve eserlerde güç(14) değerine fazlaca rastlamıştır. Bu sonuçla güç değeri aktarımı bakımından çalışmamız benzerlik göstermektedir.

Güç değerini takip eden değer boyutu 102 frekansla yardımseverlik değer boyutudur. Bu değer boyutu toplamda dokuz alt değer türünden (manevi bir yaşam, bağışlayıcı olmak, dürüst olmak, yardımsever olmak, sadık olmak, sorumlu olmak, anlamlı bir yaşam, gerçek dostluk, olgun sevgi) meydana gelmektedir. Ülkelerin çocuklarına fazlasıyla kazandırmak istediği değerlerden bir üçüncüsü de yardımseverlik değeri olduğu görülmüştür. Özellikle Avustralya ülkesini temsilen seçilen Sonya Hartnett'in *Gümüş Eşek* kitabında yardımseverlik değer boyutuna diğer eserlere nazaran daha fazla yer verildiği görülmüştür. Eserde tespit edilen değerlerin %18,64'ü yardımseverlik değerine aittir.

İngiltere ülkesini temsil niteliğinde seçilen Malarie Blackman'in *Arkadaşım Bir Griskok* kitabı ise yardımseverlik değer boyutuna az yer verendir. Eserde tespit edilen değerlerin %5,4'ü bu değere aittir.

Gallup Araştırma Şirketinin 2018 yılında yaptığı Dünyanın En Yardımsever Ülkeleri (The Most Generous Countries in the World) adlı araştırmasında Avustralya ve İngiltere ilk sıralarda yer almaktadır. Avustralya ülkesine ait örneğimiz bu çalışmayla örtüşmektedir (<https://news.gallup.com/opinion/gallup/245192/generous-countries-world.aspx>)

Topbaş (2015) "Sema Maraşlı'nın Masallarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında dört eserde yer alan seksen iki adet masalı, 32 adet değere göre incelemiş ve eserlerde yardımseverliğin en fazla yer alan değerlerden olduğunu belirtmiştir. Başka bir çalışma olan "Ayşe

Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma

Yamaç'ın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi ve Dil Zenginliği Açısından İncelenmesi" Kuru(2016) yedi çocuk romanını on iki değere göre incelemiştir. Çalışmada en fazla sevgi (93) değerine rastlanmış olup bu değeri yardımseverlik (92) değeri takip etmektedir. Yardımseverlik değerini aktarmada bu iki çalışmayla çalışmamızın benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Yardımseverlik değerini takip eden değer boyutu 94 frekansla güvenlik değer boyutudur. Bu değer boyutu toplamda yedi alt değer türünden (ulusal güvenlik, bağlılık duygusu, iyiliğe karşılık vermek, toplumsal düzen, aile güvenliği, sağlıklı olmak, temiz olmak) meydana gelmektedir. Araştırmada yer alan 17 ülkenin çocuklarına kazandırmak istediği değerlerden dördüncüsü de güvenlik değeri olduğu görülmüştür. Özellikle Fransa ülkesini temsilen seçilen Anna Gavalda'nın *35 Kilo Tembel Teneke* kitabında güvenlik değer boyutuna diğer eserlere nazaran daha fazla yer verildiği görülmüştür. Eserde tespit edilen değerlerin %21,95'i güvenlik değerine aittir.

İngiltere ülkesini temsil niteliğinde seçilen Malarie Blackman'ın *Arkadaşım Bir Griskok* kitabı ise Güvenlik değer boyutuna az yer verendir. Eserde tespit edilen değerlerin %2,7'si bu değere aittir.

Global Finance Dergisi 2019 yılında dünyanın en güvenli ülkeleri listesini açıklamıştır. 128 ülke arasında Fransa 36. iken İngiltere 38. Sırada yer almaktadır. Sonuçlar çalışmamızla tezatlık göstermektedir. (<https://www.gfmag.com/global-data/non-economic-data/worlds-safest-countries-2019>)

Akkaya (2014) "Keloğlan Masallarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi" adlı çalışmasında 18 masalı Schwartz Değerler Ölçeğine göre incelemiş ve eserlerde güvenlik değerine 13 sıklıkla rastlandığını belirtmiştir. Değer dağılımına göre altıncı sırada yer almakta çalışmamız ise dördüncü sırada yer almaktadır.

Güvenlik değerini takip eden değer boyutu 83 frekansla uyum değer boyutudur. Bu değer boyutu toplamda dört alt değer türünden (itaatli olmak, ana babaya ve yaşlılara değer vermek, kibar olmak, kendini denetleyebilmek) meydana gelmektedir. Ülkelerin çocuklarına kazandırmak istedikleri değerlerin beşincisinin uyum olduğu görülmüştür. Özellikle Rusya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Anton Çehov'un *Marangozun Köpeği Kaştanka* kitabında uyum değer boyutuna diğer eserlere oranla daha fazla yer verilmiştir. Eserde tespit edilen değerlerin %19,14'ü uyum değerine aittir.

Almanya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Erich Kastner'in *Hayvanlar Toplantısı* kitabı ise uyum değer boyutuna az yer verendir. Eserde tespit edilen değerlerin %2,05'i bu değere aittir.

Institute for Economics and Peace isimli sivil toplum örgütünün 2019 yılı Küresel Barış Endeksi (Global Peace Index) raporunda Almanya barışçıl ülkeler, Rusya ise az barışçıl ülkeler içerisinde yer almakta ve çalışmamızla tezatlık göstermektedir. (<http://visionofhumanity.org/app/uploads/2019/06/GPI-2019-web003.pdf>)

Abacı (2018) “Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında yirmi dokuz çocuk kitabı 63 değere göre incelenmiştir. İncelenen çocuk kitaplarında en düşük oranda(1-30) olanlar arasında uyumlu olma(16) değerinin yer aldığını belirtmiştir. Bu çalışma uyum değerini aktarmada çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Uyum değerini takip eden değer boyutu 66 frekansla hazcılık değer boyutudur. Bu değer boyutu toplamda üç alt değer türünden (zevk, yaşamdan zevk almak, isteklerine düşkün olmak) meydana gelmektedir. Ülkelerin çocuklarına kazandırmak istedikleri değerlerin altıncısı hazcılık değeri olduğu görülmüştür. Özellikle Finlandiya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Tove Jansson ‘ın *Büyücünün Şapkası* kitabında hazcılık değer boyutuna diğer eserlere oranla daha fazla yer verilmiştir. Eserde tespit edilen değerlerin %16,41’i hazcılık değerine aittir.

Almanya ülkesini temsil niteliğinde seçilen ErichKastner’in *Hayvanlar Toplantısı* ve İran ülkesini temsil niteliğinde seçilen Houshang Moradi Kermani’nin *Reçel Kavanozu* kitapları ise hazcılık değer boyutuna hiç yer vermemişlerdir.

Sırakaya (2018) “Muzaffer İzgü’nün 1970-80 Yılları Arasında Yayınladığı Yedi Öykü Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında yedi öykü kitabını Schwartz’ın on değerine göre incelemiş ve eserlerde hazcılık değerine bir kez rastlamıştır. Çalışmada hazcılık değerine az rastlanmasıyla değer aktarımı bakımından çalışmamızla örtüşmediği görülmektedir.

Hazcılık değerini takip eden değer boyutu 55 frekansla başarı değer boyutudur. Bu değer boyutu toplamda dört alt değer türünden (başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak) meydana gelmektedir. Ülkelerin çocuklarına kazandırmak istedikleri değerlerin yedincisi başarı değeri olarak tespit edilmiştir. Özellikle Küba ülkesini temsil niteliğinde seçilen Zulema Clares’in *Mor İnek* kitabında başarı değer boyutuna diğer eserlere oranla daha fazla yer verilmiştir. Eserde tespit edilen değerlerin %13,33’ü başarı değerine aittir.

İsveç ülkesini temsil niteliğinde seçilen Asa Lind’in *Kumkurdu* kitabı ise başarı değer boyutuna az yer verendir. Eserde tespit edilen değerlerin %1,75’i bu değere aittir.

Özbay ve Tayşi (2011) “Dede Korkut Hikâyeleri’nin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi” adlı çalışmalarında 12 hikâyeyi 20 değere göre incelemiş ve çalışkanlık (2) değerine çok az rastladıklarını belirtmişlerdir. Çalışmak başarıyı getirmektedir. Bu sebeple bu çalışmayla başarı değer aktarımı çalışmamız benzerlik göstermektedir.

Hazcılık değerini takip eden bir diğer değer boyutu 55 frekansla uyarılma değer boyutudur. Bu değer boyutu toplamda üç alt değer türünden (cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak) meydana gelmektedir. Ülkelerin çocuklarına kazandırmak istedikleri değerlerin yedincisi uyarılma değeri olduğu görülmüştür. Özellikle İngiltere ülkesini temsil niteliğinde seçilen

Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma

Malarie Blackman'ın *Arkadaşım Bir Griskok* kitabında uyarılma değer boyutuna diğer eserlere oranla daha fazla yer verilmiştir. Eserde tespit edilen değerlerin %14,86'sı uyarılma değerine aittir.

İran ülkesini temsil niteliğinde seçilen Houshang Moradi Kermani'nin *Reçel Kavanozu* kitabında ise uyarılım değer boyutuna hiç yer verilmemiştir.

Yılmaz (2018) "Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanları" adlı çalışmasında 14 çocuk romanı 30 değere göre incelemiş ve eserlerde cesaret (3) değerine az rastlandığını belirtmiştir. Bu çalışma değer aktarımı bakımından çalışmamızla benzerlik göstermezken Kavaklı (2019) "Mavisel Yener'in Masal Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında 34 masal 19 değere göre inceleyerek cesaret (25) değerine fazlaca rastlandığını belirtmiş olup çalışmamızla değer aktarımı bakımından benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Başarı ve uyarılım değerlerini takip eden değer boyutu 50 frekansla geleneksellik değer boyutudur. Bu değer boyutu toplamda altı alt değer türünden (bana düşen hayatı kabullenmek, ılımlı olmak, dindar olmak, alçak gönüllü olmak, geleneklere saygılı, mahremiyete ve özel haklara saygı) meydana gelmektedir. Ülkelerin çocuklarına kazandırmak istedikleri değerlerin sekizincisi geleneksellik değeri olduğu görülmüştür. Özellikle Çin ülkesini temsil niteliğinde seçilen Odile Kayser'in *Ateşin Dereyi Kurtardığı Gece* kitabında geleneksellik değer boyutuna diğer eserlere oranla daha fazla yer verilmiştir. Eserde tespit edilen değerlerin %21,42'si Geleneksellik değerine aittir.

Almanya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Erich Kastner'in *Hayvanlar Toplantısı* kitabında ise geleneksellik değer boyutuna hiç yer verilmemiştir.

Akkaya (2014) "Keloğlan Masallarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi" adlı çalışmasında 18 masalı Schwartz Değerler Ölçeğine göre incelemiş ve eserlerde en fazla geleneksellik (51) değerine rastlandığını belirtmiştir. Bu çalışma değer aktarımı bakımından çalışmamızla tezatlık göstermektedir.

Geleneksellik değerini takip eden değer boyutu 45 frekansla evrenselcilik değer boyutudur. Bu değer boyutu toplamda dokuz alt değer türünden (sosyal adalet,barış içinde bir dünya, erdemli olmak, güzel bir dünya, çevreyi korumak, açık fikirli olmak, eşitlik, doğayla bütünlük, iç huzuru.) meydana gelmektedir. Ülkelerin çocuklarına kazandırmak istedikleri değerlerin sonuncusu ise evrenselcilik değeri olduğu görülmüştür. Özellikle Almanya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Erich Kastner'in *Hayvanlar Toplantısı* kitabında evrenselcilik değer boyutuna diğer eserlere oranla daha fazla yer verilmiştir. Eserde tespit edilen değerlerin %25'i evrenselcilik değerine aittir.

Rusya ülkesini temsil niteliğinde seçilen Anton Çehov'un *Marangozun Köpeği Kaştanka*, Fransa ülkesini temsil niteliğinde seçilen Anna Gavalda'nın *35 Kilo Tembel Teneke*, İngiltere ülkesini temsil niteliğinde seçilen MalarieBlackman'ın *Arkadaşım Bir Griskok*, İspanya ülkesini temsil niteliğinde seçilen BernardoAtxaga'nın *Kendini Aslan Sanan Şola* ve Uruguay ülkesini temsil niteliğinde seçilen

Eduardo Galeano'nun *Papağanın Diriliş Öyküsü* kitaplarında ise Evrenselcilik değer boyutuna hiç yer verilmemiştir.

Institute for Economics and Peace isimli sivil toplum örgütünün 2019 yılı Küresel Barış Endeksi (Global Peace Index) raporunda Almanya barışçıl ülkeler, Rusya ise az barışçıl ülkeler içerisinde yer almakta ve çalışmamızla örtüşmektedir. Ancak Fransa, İngiltere, İspanya ve Uruguay raporda barışçıl ülkeler olarak yer alırken çalışmamızda Evrensel değerlere yer vermedikleri tespit edilmiştir. (<http://visionofhumanity.org/app/uploads/2019/06/GPI-2019-web003.pdf>)

Çalışkan (2016) "İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Dünya Edebiyatına Ait Eserlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında 30 eser 25 değere göre incelenmiştir. Eserlerde en çok yer alan değerler arasında adalet, eşitlik ve barışın yer aldığını belirterek çalışmamızla evrenselcilik değer aktarımı bakımından tezatlık gösterdiği görülmüştür.

Çocuk kitapları çevirilerinde öncelikli ve en önemli sorunun metin üretimindeki pedagojik bakış açısıdır. Çeviri çocuk kitaplarında çocuklara hangi dünya görüşünün, değerlerin aktarıldığı, eserin mesajının ne olduğu çok önemlidir. Bu alanda Türkçe yazılan çocuk kitaplarının çok daha büyük sorunlar içerdiği, pedagojinin değil politikanın, çocuğa uygunluğun çok daha az gözetildiğini söylemek mümkündür. Çeviri metinlerde bire bir çeviri yerine geleneksel pedagojik yaklaşımların artık günümüzde geçerliliğinin yitirdiğini göz önüne alarak ve çocukların özgüvenini geliştiren, demokratik düşünmesini sağlayan ve eleştirel kişilikler geliştirmesine yardımcı olacak metinlerin tercih edilmesi gerekmektedir. Çeviri çocuk edebiyatı ürünlerinde çocuğun gelişimi ve duygu ve düşünce dünyası için iletilerin ne olduğu, içerdikleri değerler boyutları önemli hâle gelmektedir.

Çeviri çocuk edebiyatı ürünleri kültürel karşıtlık üretmemeli, demokratik düşünce, farklı kültürleri ve yaşamları tanıma ve saygılı olma yaklaşımlarını barındırırken çocuğa yabancı, çocuğun dünyasına hitap etmeyen kültürel ve toplumsal karmaşıklıklar içermemelidir.

Çeviri çocuk edebiyatı ürünlerinde, eserin akışını ve iletisini bozmayacak biçimde "yerelleştirme" unsurları ile eserler çocuklar için daha cazip hâle getirilebilir.

Çocuklar için tercih edilecek farklı kültürlere ait eserlerin seçiminde bilgi, bakış açısı, yaşam ve deneyim, estetik, dil ve kültürle birleştirilerek harmanlanmış olanlar tercih edilmelidir.

Anne babalar ve eğitimciler, yayımlanan kitap listelerini, çevirisi yapılan kitapları, diğer ülkelerden gelen kitapları okumaya dayalı bir şekilde incelemeli, kaliteli çocuk kitaplarıyla ilgili bilgilerini genişletmeli ve öğrenme deneyimlerini arttırmalıdır.

Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma

Kaynaklar

- Dilmaç, B., & Ulusoy, K. (2014). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kuçuradi, İ. (2013). *İnsan ve değerleri*. Ankara: Ankamat Matbaacılık.
- Özen, Y. (2001). *Yarına kalmak adına sorumluluk eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Pres.
- Tahiroğlu, M. (2012). Değerler eğitiminin ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin trafik kurallarına yönelik tutumlarına etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 123 -136.
- Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Yaman, E. (2014). *Değerler eğitimi eğitimde yeni ufuklar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yüksel, S. (2002). *Yükseköğretimde eğitim-öğretim faaliyetleri ve örtük program*. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), 361-370.

Extended Abstract

Introduction

The aim of this research is to list and analyze basic values in the translated children's literature works examined and to find out whether the values conveyed through these works display correlation with the values which are important for Turkish children. It is important to identify the prominent and popular values in the translated children's literature works by country. Within this framework according to which values are accepted as important in different countries and societies it will be possible to make suggestions about the value perceptions of Turkish children. Thus, both awareness and quality of value education can be improved in our country. This study aims to compare the values in children's books of different countries with Schwartz value classifications. Expectations of societies are guided by the values of those societies. Therefore, it is important to figure out the value system of societies. Especially, the fact that more than one factor such as television, media, internet, etc. has become effective in providing value to children. Additionally, school and family may affect the continuity of the value system of the societies. In this study, which values differentiate themselves from the others and how they transfer values systems are examined through translated children's books.

Method

The general situation in this study represents a single case of values in the translated works prepared for children between 6-10 ages. It aims to examine the values of children between 6-10 ages in the written works of 17 countries. In the study, stratified sampling method was administered for the selection of sample set. The study objects of this research were composed of 17 countries' works aimed at children between 6-10 ages. In order to determine the works, the translated children novels in the "Eğitim Sen Elementary School Children's Literature Book Catalogue" were listed according to the countries they belong to. A form was created to consult field experts' opinions. Experts were asked to decide the most appropriate ones for the target audience among the works mentioned in the form. In accordance with the data obtained from the form, the investigation objects of the research were determined. In this study, Schwartz Values List was used to determine the values provided by the translated children's literature works. The rating was made as percentage distribution.

Result and Discussion

Based on the Schwartz Value Classification, a general analysis of 17 translated works was made within the scope of this research. A total of 869 values in 17 translated works were determined. Accordingly, self-direction was in the first place with 211 frequencies and 24.28% in all the works examined. Subsequently, benevolence with 102 frequencies and 13.8 percent, power with 108 frequencies and 12.42%, security with 94 frequencies and 10.81%, conformity with 83 frequency and 9.552%, hedonism with 66 frequencies and 7.59%, success with 55 frequencies and 6,322%, traditionalism with 50 frequency and 5.75% and lastly universalism with 45 frequencies and 5.17% were found out.

The primary and most important problem in the translated children's books was the pedagogical perspective in text production. In translated children's books, it is very important which values and from which worldview are conveyed to children and what is the message of the work. In this area, it is possible to say that children's books written in Turkish contain much bigger problems. Considering that traditional pedagogical approaches are no longer valid, it is necessary to use texts which improve children's self-confidence, make them think democratic and develop critical personalities instead of using literal translation. In translated children's

literature works, the development of a child and the messages that are transferred to the world of emotion and thought and the different aspects of their values become important.

Translated children's literary products should not produce cultural antagonism but should reflect approaches to recognition and respect to different cultures and lives and democratic thinking. They should not contain cultural and social complexities which are not suitable to the child's world and do not address the child.

Translated children books can be made more attractive for children with the elements of "localization" of children's literature products which can be achieved in a way that does not disturb the harmony and message of the work.

In the selection of works belonging to different cultures to be preferred for children, those who are blended with knowledge, perspective, life and experience, aesthetic language and culture should be preferred.

Parents and educators should review published book lists, translated books, books from other countries on a reading-based manner, expand their knowledge on the quality of children's books and enhance their learning experiences.